

ETHISCH VERANTWOORD SPORTEN: HOE DOE JE DAT?

EEN HANDBOEK VOOR CLUBS

INHOUD

KLIK HIERONDER OP DE
PAGINA DIE JE GRAAG ZOU
BEKIJKEN.

03

INLEIDING

04

FAIR PLAY

08

INTEGRITEIT

14

DISCRIMINATIE

15

GENDER EN SEKSUELE
DIVERSITEIT

20

ETHISCHE
ORGANISATIECULTUUR

22

ACTIEPLAN ETHISCH
MANAGEMENT

25

BRONNENLIJST

INLEIDING

In dit handboek rond ethisch verantwoord sporten worden een aantal topics toegelicht die in het verleden al vaker onder de aandacht gebracht werden. Daarnaast werden er ook enkele nieuwe onderwerpen uitgewerkt. Dit handboek is daarmee een informatiebundel waar je als club mee kan starten in de uitwerking van jullie ethische verhaal. Ook clubs die reeds veel aandacht besteden aan ethisch sporten kunnen in dit handboek interessante praktijkvoorbeelden en nieuwe onderwerpen ontdekken. Gebruik dit handboek dus ter inspiratie, bekijk wat interessant is voor jouw club en ga ermee aan de slag.

De praktijkvoorbeelden die gegeven worden dienen enkel ter inspiratie, het is niet de bedoeling dat je deze letterlijk kopieert. Elke club is anders, verwerk de informatie dan ook zodat deze op maat van jouw club gebruikt kan worden.

Sta even stil bij je clubwerking, wees kritisch en zet samen met vele anderen de stap naar ethisch verantwoord sporten.

"THE IMPORTANT THING IS TO NEVER STOP QUESTIONING" - ALBERT EINSTEIN

Dit handboek werd opgesteld door Nette Caluwé, in opdracht van Volley Vlaanderen

FAIR PLAY

"FAIR PLAY IS PRIMARILY NOT BLAMING OTHERS FOR ANYTHING THAT IS WRONG WITH US" - ERIC HOFFER

Algemeen

We kunnen fair play onderverdelen in formele en informele fair play. Bij formele fair play houdt men zich aan de spelregels die zijn voorgeschreven. Deze regels maken een eerlijke wedstrijd mogelijk.

Informele fair play is breder dan het respecteren van de spelregels. Zo wordt er verwacht dat je na de wedstrijd een hand geeft aan de tegenstander en dat je respectvol bent ten opzichte van anderen. Informele fair play is door het morele aspect dus ruimer dan formele fair play (ICES & Vlaamse Trainersschool, 2015).

Sporters

Spelers hebben een individuele verantwoordelijkheid met betrekking tot fair play. Ze dienen zich aan de spelregels te houden en hebben respect voor elkaar, de tegenstanders, maar ook voor de beslissingen van de scheidsrechter. Ook voor hun eigen gezondheid zijn ze verantwoordelijk. Zo kan het gebruik van doping niet door de beugel (ICES & Vlaamse Trainersschool, 2015).

Bestuur

Ook als bestuurder heb je een invloed op het fair play gebeuren binnen de club. Je kan zorgen voor een eerlijke competitie en gelijke kansen voor alle spelers. Daarnaast kan je iedereen voorzien van trainingen en wedstrijden op hun eigen niveau en heb je als club ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid (ICES & Vlaamse Trainersschool, 2015).

Trainers

Hoe kan je als trainer de fair play van je groep bevorderen?

Enkele tips:

- Zorg ervoor dat de spelregels gekend zijn. Dit kan je op verschillende manieren aanpakken. Zet bvb. een rubriek in de nieuwsbrief, een pagina op de website of verwerk deze in een quiz. Zorg ervoor dat je de spelregels aanbrengt op niveau van de sporters. Bij startende kinderen breng je in een eerste fase bvb. beter enkele vereenvoudigde spelregels aan.
- Laat je groep de spelregels ook toepassen in oefensituaties. Dit geeft jou de mogelijkheid om bij te sturen en maakt de regels visueel en dus makkelijker om te begrijpen.
- Leer je groep om te gaan met verschillende situaties, ook al leidt dit tot verlies. Focus op wat ze hieruit kunnen leren en breng zo tactische ideeën aan.
- Geef je groep ook de waarden en rituelen van een wedstrijd mee. Leg deze uit en wees zelf consequent. Treed op wanneer er iemand onsportief gedrag vertoont want als trainer geef jij het goede voorbeeld.
- Leer je groep nadenken over morele thema's. Wat kan en wat kan niet? Welke keuze maken ze in bepaalde spelsituaties? Maak dit bespreekbaar in je groep en motiveer waarom sommige zaken wel of niet fair zijn (ICES & Vlaamse Trainersschool, 2015).

Wil je als trainer meer info?

[Hier](#) wordt er ingezoomd op verschillende thema's

Ouders

Het Centrum voor Ethiek in de Sport werkte in 2021 een campagne uit rond sportouders (Centrum Ethiek in de Sport, 2021).

Hoe zetten ouders hun kinderen (vaak onbewust) onder druk?

- Te hoge verwachtingen
- Controle over emoties verliezen (roepen, vloeken, scheidsrechter bekritisieren,...)
- Strenge kritiek na wedstrijden
- Straffen of belonen afhankelijk van sportprestatie
- Afstandelijker worden als de prestaties niet zoals gehoopt zijn
- Tegenstrijdige boodschappen geven aan die van de coach
- ...

DE INVLOED VAN SPORTOUDERS

- Hoe kinderen zichzelf zien
- Hoeveel plezier ze beleven
- Motivatie: groot of klein, intrinsiek of extrinsiek?
- Doorgaan of drop-out?
- Bereiken van topsportniveau of niet?

HOE WILLEN KINDEREN ZELF DAT HUN OUDERS ZICH GEDRAGEN?

Voor de wedstrijd:

Fysiek:
Help met de praktische organisatie, zorg voor gezond eten

Mentaal:
Help ontspannen door positief te zijn, en niet over de wedstrijd te praten

Tijdens de wedstrijd:

- Moedig het hele team aan
- Focus op inzet, niet op resultaat
- Wees positief
- Beheers je emoties
- Geef geen technisch of tactisch advies
- Respecteer de etiquette van de sport

Na de wedstrijd:

- Geef positieve feedback
- Wees eerlijk
- Geef opbouwende kritiek onder vier ogen
- Wacht tot na de autorit naar huis

Zo hou je als trainer de ouders positief

- Communiceer goed: wat is jouw visie, wat zijn de doelen, wat verwacht je van de ouders?
- Wees zelf ook bereikbaar als ouders iets te zeggen hebben
- Respecteer de rol van de ouders
- Behandel de kinderen gelijk, en geef hen eerlijke speeltijd
- Zorg dat het kind plezier heeft en bijleert
- Wees toegewijd: goede organisatie, goede voorbereiding, op tijd komen, aandachtig zijn tijdens training
- Besef dat sport niet het enige is in het leven van een kind (school, gezin, vrienden, hobby's)

TIP: Fanatieke ouders langs de zijlijn?

Als je ze niet kalm kan houden, kan je ze misschien iets om handen geven. Hulp bij organisatie wedstrijd, statistieken bijhouden, eten en drinken klaarmaken, ploegafgevaardigde...

MEER WETEN?

www.ethischsporten.be/sportouders

©Centrum Ethiek in de Sport

Panathlonverklaring

Staat jouw club mee achter fair play en ethiek in de jeugdsport, onderteken dan de panathlonverklaring via deze [link](#)

GOOD PRACTICE: ASTERIX AVO BEVEREN

Asterix Avo startte in 2020 met een nieuw fair play initiatief binnen hun clubwerking. Alle speelsters en bestuursleden ondertekenden het fair play charter en gingen daarmee akkoord met enkele richtlijnen. Deze gaan o.a. over elkaar behandelen met respect maar ook over een sportieve houding tegenover de tegenstanders en scheidsrechter.

Door corona viel het fair play initiatief even stil maar dit werd later weer opgepikt. Zowel in de wedstrijden van de eerste ploeg als in de jeugd wedstrijden is het fair play bord te zien (Verschooren, 2020).

© Verschooren, 2020

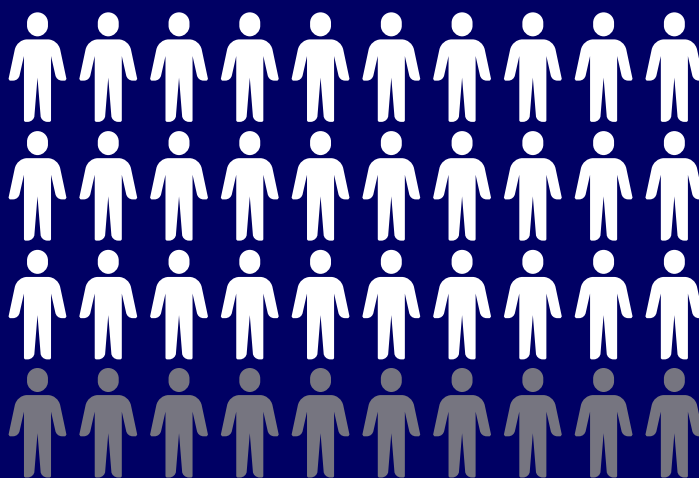
INTEGRITEIT

"WHERE THERE IS INTEGRITY, THERE WILL BE TRUST.
WHERE THERE IS TRUST, THERE WILL BE AN
ATMOSPHERE FOR SUCCES" - SADHGURU

Grensoverschrijdend gedrag

3 op 4 van de Vlaamse sporters ervaart voor hun 18de een vorm van grensoverschrijdend gedrag. 1 op 5 heeft te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag, 1 op 2 met fysiek grensoverschrijdend gedrag, 2 op 3 heeft te maken met een vorm van psychisch geweld en 1 op 3 werd verwaarloosd vooraleer ze 18 werden (Pesten, z.d.).

Pesten

Pesten wordt door het Centrum voor Ethiek in de Sport omschreven als:

Pesten is het regelmatig en langdurig lastigvallen van iemand met de bedoeling die persoon fysieke of emotionele schade toe te brengen (Centrum Ethiek in de Sport, 2023).

Pesten kan voorkomen in verschillende vormen. Naast de verbale en fysieke vormen kan dit ook digitaal gebeuren. Denk hierbij aan sociale media zoals Snapchat, Facebook en Instagram. Maar ook via sms of Snapchat gebeurt dit. 1 op 3 kinderen geeft aan dat ze ooit gecyberpest werden. De gevolgen van pestgedrag on- of offline kunnen traumatisch zijn voor kinderen en hun ontwikkeling (Time Out tegen Pesten, 2021).

Hoe voorkom je pestgedrag? 6 TOP-acties

1. Werk aan een omgeving met een positieve clubsfeer en goed groepsklimaat. Dit zorgt ervoor dat pestgedrag weinig kans heeft om zich te ontwikkelen.
2. Zorg ervoor dat het aanspreekpunt en beleid voor pesten gekend is en dat het melden van pestgedrag aangemoedigd wordt.
3. Introduceer een gedragscode in jouw club en zorg dat deze gekend is door de leden. [Hier](#) vind je hulp bij het opstellen van een gedragscode.
4. Reageer op een gepaste manier als er pestgedrag voorvalt in jouw club.
5. Doe een thematraining en besteed aandacht aan pesten tijdens de trainingsmomenten van jouw groep
6. Creëer bewustwording over het thema. Iedereen moet weten dat pesten niet getolereerd wordt in de club.

(Centrum Ethiek in de Sport, 2023)

Stip-it

Jaarlijks vindt er ook een week tegen pesten plaats. In deze week zetten Het Vlaamse Netwerk Kies Kleur Tegen Pesten en Ketnet in op het voorkomen van pesten. Een hele week lang worden er verschillende acties georganiseerd. Ook Volley Vlaanderen motiveert de clubs om hier tijdens de trainingen op in te zetten.

Clubs die een actie organiseren tegen pesten kunnen via het jeugdsportfonds 35 punten verdienen.

*Wil je weten of jij goed bezig bent als trainer?
Doe de test via [deze link!](#)*

Hoe reageer je op pestgedrag?

(Pesten, 2023)

- Pak het pestprobleem intern aan.
- Ga in gesprek met de gepeste persoon en bekijk wat de situatie is. Wat is de aard van het pestgedrag, hoelang is dit al gaande, waar kunnen we jou bij helpen?
- Maak samen met de gepeste persoon afspraken over de volgende stap(pen), handel nooit zonder de gepeste hiervan op de hoogte te brengen.
- Twijfel niet om contact op te nemen met de API van je club als je extra ondersteuning wenst.

Wil je meer info over hoe je pesten kan aanpakken?

Klik dan [hier](#).

Fysiek grensoverschrijdend gedrag

Fysiek grensoverschrijdend gedrag is elke vorm van gedrag waarbij een persoon fysiek wordt aangevallen of fysiek wordt bedreigd. Dit kan gaan over bvb. bijten, pitsen, slaan en schoppen maar ook het dwingen tot verder trainen bij een blessure valt onder deze categorie. Dat is de meest voorkomende vorm van fysiek grensoverschrijdend gedrag, daarna volgen door iets bekogeld worden en met de vlakke hand geslagen worden (Centrum Ethiek in de Sport, 2021).

Psychisch grensoverschrijdend gedrag

Bij een geval van psychisch grensoverschrijdend gedrag wordt er een persoon bedreigd of aangevallen op psychisch niveau. Dit kan gaan over roepen, uitschelden, bedreigen, onterecht beschuldigen, vernederen, ...

Deze vorm van grensoverschrijdend gedrag wordt meer gemeld dan fysiek en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Binnen sportcontext wordt deze vorm sneller genormaliseerd. Trainers, ouders en sporters vinden dat het hoort bij de sport.

Psychisch grensoverschrijdend gedrag komt het vaakst voor in de vorm van plagen, het geven van negatieve kritiek op sportprestaties, schreeuwen, kritiek op uiterlijk of gewicht en negeren (Centrum Ethiek in de Sport, 2021).

Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Gedrag is seksueel grensoverschrijdend als het niet voldoet aan 1 of meerdere van de volgende 6 criteria:

1. Wederzijdse toestemming
2. Vrijwilligheid
3. Gelijkwaardigheid
4. Passend bij de context
5. Passend bij de ontwikkeling of het functioneren
6. Geen negatieve impact voor betrokkenen

De plegers van seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen verschillende personen zijn: sportbegeleiders, supporters, medesporters en andere volwassenen binnen de club. Het is dus niet enkel de mannelijke coach die in de fout gaat. De meeste voorvallen van seksueel grensoverschrijdend gedrag gebeuren tussen jongeren onderling en zowel de plegers als slachtoffers zijn zowel mannen als vrouwen. Ook is het een fenomeen dat voorkomt op alle niveaus.

De sportsector heeft enkele kenmerken die aanleiding kunnen geven tot seksueel grensoverschrijdend gedrag:

- De autoriteit van een coach of persoon met macht over een sporter.
- Het lichaam staat centraal bij het sporten, hierbij kan een sporter niet altijd goed onderscheiden welke aanrakingen aanvaardbaar zijn (bvb. verbetering van een houding).
- De prestatiedruk zorgt er soms voor dat sporters veel over hebben voor sportieve successen.
- Sport zorgt voor een aantal gelegenheden waar dergelijk gedrag zich makkelijker kan voordoen, bvb. gezamenlijk douchen, overnachtingen op kamp, verplaatsingen naar verschillende wedstrijden.

De vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag die het meeste gemeld worden zijn nafluiten en naroeppen, seksueel getinte grappen, opmerkingen en ongewenste aanrakingen.

Momenteel zijn er veel clubs die denken dat dit bij hen niet voorvalt en niet weten hoe hiermee om te gaan. Er is zelden een beleid voor de vrijwilligers aangezien deze moeilijk te vinden zijn (Centrum Ethiek in de Sport, 2022).

Daarom besliste de Vlaamse regering dat het vanaf 1 februari 2023 verplicht is om van elke persoon die met minderjarigen werkt een uittreksel van het strafregister op te vragen. Dit zorgt ervoor dat de club op de hoogte is van eventuele zedenfeiten die de potentiële nieuwe medewerker heeft gepleegd (Vlaamse Sportfederatie, 2023).

Club-API

Heb je grensoverschrijdend gedrag ervaren of was je hier getuige van, twijfel dan niet om dit te melden bij de vertrouwenspersoon van jouw club. Deze persoon zal luisteren naar jouw verhaal en dit discreet en in samenspraak met jou behandelen.

Federatie-API

Ook Volley Vlaanderen heeft vertrouwenspersonen. Joeri en Hanne zijn de aanspreekpunten en zullen de meldingen opvolgen. Kristof zorgt voor een goed en gestructureerd beleid achter de API-werking.

De API's van de federatie ondersteunen de club-API's als zij dit nodig vinden. Als zij een case hebben kunnen ze steeds voor ondersteuning terecht bij Volley Vlaanderen. Ook willen zij de clubs informeren over integriteit. Ze informeren de club-API's en willen het eerste aanspreekpunt zijn voor deze personen.

Cases die bij de federatie terecht komen worden met de nodige aandacht en discretie bekeken. Ze behandelen de melding of ze verwijzen je verder naar de instantie die je het beste kan helpen.

Ze verwerken de meldingen aan de hand van het vlaggensysteem van Sensoa. Wil je meer info over hoe de federatie te werk gaat? Bekijk [hier](#) dan de website.

Hanne Claessens

Joeri Van de Wiele

Kristof De Loose

GOOD PRACTICE: DVC EKSAARDE

Graag zetten wij goede initiatieven in de kijker. Op vlak van integriteit is Dames Volley Eksaarde een mooi voorbeeld. Bekijk hun API pagina via [deze link](#).

Je kan hun pagina dus gebruiken ter inspiratie om hier zelf mee aan de slag te gaan.

Wat zijn hun sterke punten?

- Persoonlijke voorstelling van de API.
- Duidelijke vermelding van hoe je de API kan aanspreken/ contacteren.
- Formulerering van de visie van de club omtrent sporten met grenzen.
- Duidelijke omschrijving van de aanpak van de vertrouwenspersoon en inhoud van de taken.
- Verwijzing naar enkele andere relevante hulpinstanties.
- Duidelijke vermelding van de federatie-API's, hun werking en hun contactgegevens.

De webpagina van DVC Eksaarde is dus informatief, iemand die een melding wil doen van grensoverschrijdend gedrag kan hier alle nodige gegevens terugvinden.

Je kan een heel aantal punten verzamelen met je API-werking in je jeugdsportfondsdossier. Als je de club-API werking op je website zet en hierbij de contactgegevens van de API duidelijk vermeldt levert dit voor jouw club 40 punten op. Daarnaast kan je bij vermelding van de federatie-API's nog 10 punten verdienen. Hiermee belooft Volley Vlaanderen clubs die inzetten op hun integriteitswerking.

DISCRIMINATIE

"MAY YOUR CHOICES REFLECT YOUR HOPES, NOT YOUR FEARS" - NELSON MANDELA

Discriminatie is het verschillend behandelen van personen en groepen op basis van bepaalde kenmerken. Dit is een strafbaar feit (Grenswijs, z.d.).

Discriminatie kan voorkomen in verschillende vormen:

- Racisme (afkomst/ huidskleur)
- Antisemitisme, Islamofobie (godsdiens/ levensbeschouwing)
- Homofobie (seksuele oriëntatie)
- Seksisme (gender)
- Fatfobia (gewicht)
- Mentale/fysieke beperking

(Voetbal Vlaanderen, 2023).

Hoe reageer je als je zelf gediscrimineerd wordt?

- Verzamel concrete feiten, wat is er gebeurd, door wie, wanneer, ...
- Spreek de dader aan over het discriminerende gedrag en vraag om ermee te stoppen.
- Ga op zoek naar steun bij anderen, dit kan bij een vertrouwenspersoon, andere slachtoffers, ...
- Indien de situatie niet verbetert: dien een officiële klacht in.

(Grenswijs, z.d.).

Hoe reageer je als je getuige bent van discriminerend gedrag?

- Stel vragen: 'Hoe kom je hierbij? Waarom zeg je dit?'
- Zeg welk effect dit op jou heeft en wat dit met de andere zou kunnen doen.
- Zeg hoe de situatie beter kan.
- Blijft het gedrag zich herhalen? Benoem het als discriminerend en zeg dat dit strafbaar is.

(Grenswijs, z.d.)

GENDER- EN SEKSUELE DIVERSITEIT

“WE MAY HAVE ALL COME ON DIFFERENT SHIPS, BUT WE’RE IN THE SAME BOAT NOW.” – MARTIN LUTHER KING, JR.

LGBTQ+

LGBTQ+ waar staat dat nu voor?

- Lesbisch: Een vrouw die op vrouwen valt.
- Gay: Een man die op mannen valt.
- Biseksueel: Iemand die zowel op mannen als op vrouwen valt.
- Transgender: Iemand waarvan het geboortegeslacht niet overeen komt met de genderidentiteit.
- Queer: Iemand die niet heteroseksueel* of niet cisgender** is.
- +: Alle identiteiten die niet in de reeds genoemde letter zitten.

*Een man die op vrouwen valt of een vrouw die op mannen valt

**Iemand waarvan het geboortegeslacht en de genderidentiteit overeenkomen.

Probleem?

De LGBTQ+ community is een grote groep van mensen met een genderidentiteit of seksuele oriëntatie die niet overeenkomt met de maatschappelijke norm. Deze diverse groep is deel van onze maatschappij en doet bijgevolg ook aan sport. Uit onderzoek blijkt echter dat er verschillende problematieken zijn voor LGBTQ+ sporters. De drempel om naar buiten te komen als LGBTQ+ blijkt in de sportwereld nog steeds groter dan in het dagelijkse leven.

Seksuele geaardheid

De sportwereld blijkt de sector te zijn waar het hoogste aantal holebi's (homo's, lesbiennes en biseksuelen) ervoor kiest om niet uit de kast te komen. Volgens het Centrum voor Ethiek in de Sport verzwijgt bijna één vierde van de holebi's hun geaardheid. Slechts 9,5 procent is open over hun geaardheid.

In ploegsporten ervaart men meer moeilijkheden om zichzelf te outen en bij mannen ligt de drempel hoger dan bij vrouwen.

Daarnaast is de meerderheid al eens getuige geweest van homofobie. Personen die zich outen ervaren dus vaker vormen van discriminatie. Dit heeft als gevolg dat holebi's en transgender personen vaker overstappen naar individuele sporten, LGBTQ+ vriendelijke clubs of stoppen met sport (Centrum Ethiek in de Sport, 2023).

Gender- en seksediverse personen

Dit is een koepelterm waaronder verschillende soorten mensen vallen. Dit gaat over mensen waarvan het geslacht vastgesteld bij hun geboorte niet overeenkomt met hoe ze zich voelen (genderidentiteit). Dit noemt men transgender personen. Trans mannen en trans vrouwen voelen zich niet thuis bij hun biologisch geslacht. Maar dit is ook het geval voor non-binaire personen. Zij ervaren een genderidentiteit die buiten de hokjes van man of vrouw valt.

Daarnaast valt ook de groep van intersekse personen onder deze paraplu-term. Deze personen hebben biologische geslachtskenmerken van zowel man als vrouw. Zij bevinden zich dus op een spectrum tussen de twee geslachten en de positie op dit spectrum varieert tussen de verschillende intersekse personen (Centrum Ethiek in de Sport, 2023).

Waar liggen de drempels voor transgender personen?

- 40% voelt zich niet op hun gemak in een sportclub.
- 37% is bang voor de reactie van andere sporters .
- 27% geeft aan niet op voorhand te weten of kledinghokjes (m/v) gescheiden zijn.
- 27% weet niet of transgender personen welkom zijn in de club.

(Heirweg et al., 2019).

Hoe creëer je een veilig klimaat voor transgender personen in je sportclub?

- Ga in overleg met de sporter en sta open om deze persoon te laten deelnemen in de categorie waar die zich het beste voelt. Er zijn geen vaste regels dus probeer afspraken te maken waar iedereen zich goed bij voelt.
- Zorg ervoor dat deze personen voor hun genderidentiteit kunnen uitkomen. De beslissing aan wie ze hun identiteit meedelen is volkomen aan hen. Het is nooit acceptabel om iemand te outen zonder goedkeuring.
- Communiceer open met de transgender persoon en de ploeggenoten over het gebruik van toiletten en kleedruimtes. Ga op zoek naar een oplossing waar iedereen zich comfortabel bij voelt.

(Sport Vlaanderen, 2016).

Op de website van Out For The Win kan je heel wat persoonlijke verhalen van sporters terugvinden. Ook hebben zij een vormingsaanbod waar je als sportclub aan kan deelnemen. Bekijk hun website [hier](#).

Wil je graag meer info over gender en sport?

[Gender en sport](#): Hink-stap-sprong naar een inclusief beleid

[Transgender in de sport](#): Een informerende en richtinggevende brochure voor sportaanbieders en transgender sporters

[IOC on sex reassignment](#)

[IOC framework on fairness, non discrimination and inclusion](#)

Wat kan je doen tegen homo- of transfobie?

Als bestuurder:

1. Maak duidelijke regels en afspraken, zodat er geen twijfel is: holebifobie, transfobie, seksisme of andere vormen van discriminatie kunnen niet bij ons.
2. Communiceer duidelijk over het beleid en de acties van de club rond holebifobie, transfobie, seksisme, enzovoort.
3. Zorg ervoor dat iedereen achter de acties staat door te luisteren naar feedback van spelers, trainer, ouders en supporters, en de acties aan te passen aan hun commentaar.
4. Zijn er incidenten, grijp snel en kordaat in, zodat iedereen die bij de club betrokken is, begrijpt waar de rode lijn is.
5. Als iemand in de club slachtoffer wordt van pesterijen, ondersteun hem/haar/hen dan.

Als trainer:

1. Zorg voor een sfeer waar iedereen zich goed voelt, in of uit de kast.
2. Reageer op elke vorm van ongewenst gedrag, hoe klein ook.
3. Sanctioneer als de speler ongewenst gedrag blijft vertonen.
4. Geef het goede voorbeeld. Maak bijvoorbeeld geen flauwe grappen over seksualiteit, en lach niet mee als sporters of derden flauwe grappen maken over holebi's of transgender personen.

Als supporter:

1. Reageer op elke vorm van ongewenst gedrag, hoe klein ook.
 2. Geef zelf het goede voorbeeld.
 3. Meld incidenten bij het clubbestuur.
- (Gelijke Kansen Vlaanderen, 2014).

Als official:

© Centrum Ethiek in de Sport

GOOD PRACTICE: MAVOC MECHELEN

Het verhaal van Nette

Ik ben binnen Mavoc actief als speler, trainer en als bestuurslid. Bijgevolg spendeer ik wekelijks dus uren in de sporthal en kom in contact met een heel aantal van de Mavocleden. En alhoewel we allemaal zeer verschillend zijn delen we één passie: de liefde voor de sport.

Waar ik verschil ten opzichte van de rest van de clubleden is op vlak van genderidentiteit. Ik ben non-binair, dat wil zeggen dat ik me noch man, noch vrouw voel en die/hen/hun voornaamwoorden gebruik.

De stress was groot op het moment dat ik dit in een berichtje naar mijn ploeggenoten stuurde. Die stress bleek achteraf gezien overbodig, iedereen reageerde positief. Later werd er nooit speciaal over gedaan, sommige ploeggenoten, collega trainers en kinderen stelden enkele nieuwsgierige vragen. Deze vragen werden dan ook met veel plezier beantwoord.

Later waren het zelfs mijn ploeggenoten die me hebben overtuigd om tijdens de wedstrijden een losse short te dragen, niemand heeft daar sindsdien een probleem van gemaakt. Dit zorgt er voor dat ik volledig zonder zorgen kan volleyballen.

Ook mijn collega-trainers en de andere bestuursleden hebben mij nooit anders behandeld. De overschakeling naar mijn nieuwe voornaamwoorden blijft voor sommigen moeilijk maar je merkt al snel wie moeite doet en wie niet.

De clubcultuur bij Mavoc heeft me altijd het gevoel gegeven dat ik mezelf kon zijn. Ik ben altijd gewoon Nette gebleven en iedereen accepteert me op die manier.

Mijn hart klopt voor de sport

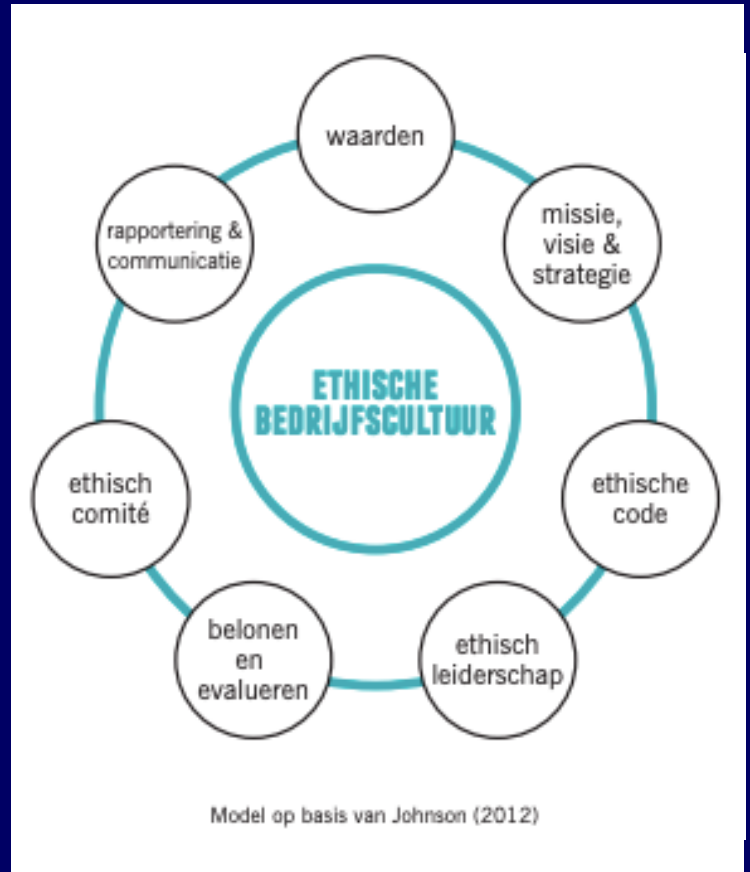
Sport Vlaanderen lanceerde ter gelegenheid van IDAHOT (De Internationale dag tegen Homo- en Transfobie) een campagne om gelijkheid binnen de sport te promoten. Wil jij deze affiches ook in jouw club of wil je graag aan de slag rond dit thema? [Hier](#) vind je meer info.

ETHISCHE ORGANISATIECULTUUR

VOLLEY VLAANDEREN

Het Centrum voor Ethiek in de Sport definieert een organisatiecultuur als: De verzameling van bewust en onbewust gedeelde ideeën en overtuigingen bij leden van een organisatie die relevant zijn voor de organisatie. Organisationsculturen geven zin, richting en samenhang aan organisaties.

Om te evolueren naar een ethische organisatiecultuur moeten de acties die je als club neemt dan ook structureel worden aangepakt. Oppervlakkige acties hebben namelijk weinig effect. Ethiek zou hoe langer hoe meer verweven moeten zijn in de clubwerking en dit zowel op als naast het volleybalveld (De Waegeneer et al., 2013).

7 componenten om tot een ethische cultuur te komen:

Deze componenten zetten samen in op de evolutie naar een ethisch klimaat

1. Waarden

- Wat willen we nastreven als organisatie? Welke idealen en motieven heeft de organisatie?
- Waarden zijn vaak niet transparant geformuleerd, een tekort aan informatie en communicatie zorgt vaak voor problemen.

2. Missie, visie en strategie

- Missie: wat is de bestaansreden van de organisatie? Wat zijn de waarden en de identiteit?
- Visie: waar wilt de organisatie naartoe? Toekomstgericht kijken.
- Strategie: hoe zal de toekomstvisie bereikt worden?

3. Ethische code

- Document waarin de ethische visie van de organisatie beschreven staat. Deze code geeft een leidraad van het gewenste gedrag binnen de organisatie.

4. Ethisch leiderschap

- a. Leiders hebben binnen de organisatie een invloed op het gedrag. Het evolueren naar een ethische organisatiestructuur is mogelijk door de inzet van de leiders/ het bestuur.
- b. 6 mechanismen die leiders kunnen toepassen in de evolutie:
 - i. Ethiek onder de aandacht brengen: Zelf het goede voorbeeld geven.
 - ii. Reageren op crisissituaties: Hoe de leider reageert bij een incident geeft een boodschap over de onderliggende ethische waarden.
 - iii. Verdeling van middelen: Waar liggen de prioriteiten en waar worden tijd en middelen geïnvesteerd?
 - iv. Rolmodel: Als leider heb je een voorbeeldfunctie, je geeft een uitstraling van de cultuur die er in de organisatie is.
 - v. Belonen: Beloon goed gedrag en breng daarmee het gewenste gedrag nogmaals onder de aandacht.
 - vi. Selectie: Betrek mensen in de organisatie die passen binnen de cultuur.

5. Belonen en evalueren

- a. Gedrag wordt vaak bestraft als het niet ethisch is maar wordt nooit beloond als dit wel zo is. Dit heeft een effect op het gedrag van de leden.

6. Ethisch comité

- a. Bundel de taken en geef de bevoegdheid van ethiek aan één persoon. Daarnaast kan de organisatie een ethisch comité oprichten dat het klimaat in de juiste richting moet doen evolueren.

7. Rapportering en communicatie

- a. Zorg voor aanspreekpunten waar overtredingen gemeld kunnen worden. De API (AanspreekPersoon Integriteit) kent de procedures om met deze meldingen over ethiek om te gaan.
- b. Communicatie is essentieel om het belang van ethiek te blijven benadrukken. Via verschillende kanalen is er ruimte voor gesprekken over ethische kwesties. De taal en symbolen die je als organisatie hanteert hebben een invloed en moeten een positieve boodschap uitstralen.

(De Waegeneer et al., 2013).

ACTIEPLAN ETHISCH MANAGEMENT: 7 ACTIES

Om als club te starten met het integreren van ethisch management kan je werken met het werkblad: Actieplan Ethisch Management. Het werkblad kan je [hier](#) terugvinden.

Bekijk het actieplan en evalueer waar jouw club op kan inzetten. Misschien zijn niet alle uitgangspunten toepasbaar en haalbaar voor jouw vereniging maar kan je deze aanpassen. Om echt aan de slag te gaan probeer je per uitgangspunt enkele doelen te formuleren. Aan deze doelen koppel je concrete acties. Hoe ga je dit doel bereiken?

Een overzicht van de 7 uitgangspunten:

1. Bestuur

a. Het bestuur moet overtuigd zijn van de ethische werking en gedreven zijn om dit in de organisatie te implementeren.

2. Verantwoordelijke ethiek

a. Benoem een bestuurslid tot verantwoordelijke voor ethiek binnen de organisatie. Deze persoon houdt toezicht op de ethische waarden van de organisatie en helpt mee om de ethische code op te stellen en inbreuken hierop te behandelen.

3. Ethisch comité

a. Richt een ethisch comité op dat democratisch is en op alle niveaus van de organisatie transparantie aanmoedigt. Dit comité betreft iedereen en kan invloed uitoefenen op verschillende delen van de organisatie.

4. Doorlichting

- a. Maak een doorlichting van de situatie in de organisatie op dit moment. Wat is het draagvlak van ethisch handelen binnen de organisatie en wat staat hierover in het huidige beleid?

5. Ethische code

- a. Stel een ethische code op en probeer om deze te implementeren in de werking van de organisatie.
- b. Overleg eerst wat er in deze code moet staan, wat vindt het bestuur belangrijk? Op basis hiervan kan de code worden opgesteld en kan deze worden verspreid. De leden van de organisatie worden geïnformeerd en gesensibiliseerd om voldoende draagvlak te creëren. Maak de code daarna concreet door de ethische waarden van de organisatie om te zetten in de praktijk.

6. Ethisch management – strategie

- a. Formuleer doelen en procedures (plannen) om de ethische doelstelling te behalen. Dit kan op korte of lange termijn zijn. Vertaal deze plannen naar specifieke taken (organiseren). Je kan voor een efficiënte uitvoering van de taken zorgen door de medewerkers te overtuigen van de doelen. Controleer of de doelen gehaald zijn en blijf de organisatie verder optimaliseren.

7. Evaluatie

- a. Monitor tijdens het gehele proces en bekijk welke vorderingen gemaakt werden. Bekijk voor welke resultaten het beleid zorgde en evalueer de mogelijke problemen.

(De Waegeneer et al., 2013).

GOOD PRACTICE BASKET VLAANDEREN

Voor goede voorbeelden kijken we ook eens graag naar andere sporten. Bij Basket Vlaanderen werden er verschillende gedragscodes opgesteld. Dit voor sporters, bestuurders, trainers, officials en ouders. Deze gedragscodes kan je terugvinden via [hun website](#).

De sterktes van deze gedragscodes zijn dat ze visueel goed zijn vormgegeven en dat de verschillende onderdelen beknopt zijn geformuleerd. Dit zorgt ervoor dat ze een aantrekkelijk en duidelijk overzicht geven.

© Basket Vlaanderen

Ook Volley Vlaanderen stelde gedragscodes op voor sportbegeleiders, sporters en bestuurders. Deze kan je gebruiken ter inspiratie bij het opstellen van de ethische code van jouw club. De gedragscodes kan je terugvinden via [de website](#).

Ook heeft Volley Vlaanderen een Ethische Commissie. Deze commissie verstrekt adviezen over het integriteitsbeleid van Volley Vlaanderen inzake:

- Gezond en ethisch sporten
- Maatregelen die nodig en wenselijk zijn om:
 - het kwaliteitsbeleid, preventiebeleid en reactiebeleid rond lichamelijke en seksuele integriteit te verbeteren,
 - risico's te verkleinen,
 - incidenten te voorkomen en af te handelen.

Met de oprichting van een Ethische Commissie of Ethisch Comité kan je ethiek in je clubwerking integreren en zo je club positief beïnvloeden.

BRONNENLIJST

Alles Over Pesten. (2023). *Wegwijzer voor begeleiders*. allesoverpesten.be. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.allesoverpesten.be/wegwijzers/wegwijzer-voor-begeleiders>

Alles Over Pesten. (z.d.). *Aan de slag met de groep bij een pestsituatie*. allesoverpesten.be. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.allesoverpesten.be/pesten-aanpakken/aan-de-slag-met-de-groep>

Alles over pesten. (z.d.). *Time-Out tegen Pesten - sportclubs*. allesoverpesten.be. <https://www.allesoverpesten.be/zelfscans/time-out-tegen-pesten-sportclubs>

Centrum Ethiek in de Sport. (2021, december 22). *Gratis campagnemateriaal - Centrum Ethiek in de Sport*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.ethischsporten.be/aanbod/gratis-campagnemateriaal/>

Centrum Ethiek in de Sport. (2021, april 7). *Is kiezen verliezen? - Centrum Ethiek in de Sport*. Geraadpleegd op 23 maart 2023, van https://www.ethischsporten.be/tools_pagina/is-kiezen-verliezen/

Centrum Ethiek in de Sport. (2021, november 23). *Fysiek grensoverschrijdend gedrag - Centrum Ethiek in de Sport*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.ethischsporten.be/themas/fysiek-grensoverschrijdend-gedrag/>

Centrum Ethiek in de Sport. (2021, november 23). *Psychisch grensoverschrijdend gedrag - Centrum Ethiek in de Sport*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.ethischsporten.be/themas/psychisch-grensoverschrijdend-gedrag/>

Centrum Ethiek in de Sport. (2021, oktober 27). *Vijf tips voor officials - Centrum Ethiek in de Sport*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.ethischsporten.be/vijf-tips-voor-officials/>

Centrum Ethiek in de Sport. (2022, 31 oktober). *Seksueel grensoverschrijdend gedrag - Centrum Ethiek in de Sport*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.ethischsporten.be/themas/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag/>

Centrum Ethiek in de Sport. (2023, 23 januari). *Time Out Tegen Pesten - Centrum Ethiek in de Sport*. Geraadpleegd op 23 maart 2023, van https://www.ethischsporten.be/tools_pagina/time-out-tegen-pesten/

BRONNENLIJST

Centrum Ethiek in de Sport. (2023, 23 januari). *Time Out Tegen Pesten - Centrum Ethiek in de Sport*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van https://www.ethischsporten.be/tools_pagina/time-out-tegen-pesten/

Centrum Ethiek in de Sport. (2023, februari 21). *Gender- en seksediverse personen - Centrum Ethiek in de Sport*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.ethischsporten.be/themas/transgender/>

De Waegeneer, E., De Rycke, J., & Willem, A. (2013). *Ethiek: Ook in jouw sportorganisatie: managementvaardigheden voor een ethisch sportklimaat*. UGent & ICES.

D'Espallier, A. (2019). *Gender en sport*. Vlaamse Ombudsdienst. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1607098215/20201204_verslag_gender_en_sport_tkohsk.pdf

Gelijke Kansen Vlaanderen. (2014). *Voetbal vs. homofobie, 1-0*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van https://www.maakergeenspelvan.be/files/gelijkekansen_toolkitmaakergeenspelvana5_spt2014_01_medium.pdf

Grenswijs. (z.d.). *Grenswijs*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.grenswijs.be/reageren-op-discriminatie>
Grenswijs. (z.d.). *Reageren op discriminatie*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.grenswijs.be/reageren-op-discriminatie>

Heirweg, S., Scheerder, J., & Motmans, J. (2019). *Quick scan van de sportdeelname van transgender personen*. Centrum voor Ethiek in de Sport. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van https://www.ethischsporten.be/wp-content/uploads/2021/07/Heirweg_et_al_2019_Quickscan_sportdeelname_transgenders.pdf

ICES & Vlaamse Trainersschool. (2015, juni). *Is kiezen verliezen?* Sport Vlaanderen. Geraadpleegd op 23 maart 2023, van https://www.sport.vlaanderen/media/1608/nieuwsbrief-juni_2015_wev2.pdf

BRONNENLIJST

Panathlon Vlaanderen – Ethiek in de Sport. (z.d.). <https://panathlonvlaanderen.be/>

Pesten, A. O. (z.d.). *Cijfers*. allesoverpesten.be. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.allesoverpesten.be/cijfers>

Sport Vlaanderen. (2016, november). *Transgender in de sport*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van http://gendervonk.be/wp-content/uploads/2019/08/161108_transgender_in_sport.pdf

Time Out tegen Pesten. (2021, juli). *Opstellen gedragscode*. TOPindesport. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.ethischsporten.be/wp-content/uploads/2021/07/TOP-opstellen-gedragscode.pdf>

Time Out tegen Pesten. (2021, juli). *Time Out tegen Pesten*. TOPindesport. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van https://www.ethischsporten.be/wp-content/uploads/2021/07/wat_is_pesten.pdf

Verschooren, D. (2020, 8 oktober). *Volleybalclub zet extra in op respect en fair play bij spelers én ouders*. https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20201008_94000060?&articlehash=L3yvvgdI0eloSbz1wGt2CHgDTXo0MkT2SKk4%2FfyCTAnCVQowffHcluLazSxQDJcd31H1xJLswb8ki6Lk2LfpZ8EZNIQUoc37XibOFKYQecAiEmUqY98RZ%2BGjo6GRRcDW4dFmXhoY5UCzREINn2IFMoVIswe7Xxrg8Zm0kMix516cHKgeY4mE5Jdc8ThyMv2%2FUrly9Nzfg9rz%2BjUjkWh5xqZ0q%2BmxiGzBim6ipj%2BDH8K5cAdX6ohcgh2feZ9Pc9KTxR2%2Fh%2F%2Bam0H1nVIU7Z7DuEL2GavnRGZlufNL4Tiw6uP4n1VrMQrrLFGkNpY62Y8bBdUN2pOOZNiqSnli3ZPrQoA%3D%3D

Vlaamse Sportfederatie. (2023). *Uittreksel strafregister in sportorganisaties*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://vlaamsesportfederatie.be/kennisbank/uittreksel-strafregister-in-sportorganisaties>

Voetbal Vlaanderen. (2023). *Discriminatie en rascisme*. Geraadpleegd op 24 maart 2023, van <https://www.voetbalvlaanderen.be/nl/meldpunt/discriminatie-racisme>

ONZE PARTNERS

SPORT.
VLAANDEREN

ETHISCH VERANTWOORD SPORTEN

MEER INFO: WWW.VOLLEYVLAANDEREN.BE/INTEGRITEIT

CONTACT: VERTROUWENSPERSON@VOLLEYVLAANDEREN.BE